

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 14 stycznia 2016 r.*

Uchybienie zobowiązaniom państwa członkowskiego — Artykuł 343 TFUE — Protokół w sprawie przywilejów i immunitetów Unii Europejskiej — Artykuł 3 — Zwolnienia podatkowe — Region stołeczny Bruksela — Opłaty za dostawę energii elektrycznej i gazu

W sprawie C-163/14

mającej za przedmiot skargę o stwierdzenie, na podstawie art. 258 TFUE, uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, wniesioną w dniu 4 kwietnia 2014 r.,

Komisja Europejska, reprezentowana przez F. Clotuche-Duvieusart oraz I. Martínez del Peral, działające w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona skarżąca,

przeciwko

Królestwu Belgii, reprezentowanemu przez J.C. Halleux, S. Vanrie'go oraz T. Materne'a, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez adwokatów G. Blocka, D. Remy'ego oraz H. Delahajego,

strona pozwana,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: T. von Danwitz, prezes czwartej izby, pełniący obowiązki prezesa piątej izby, D. Šváby, A. Rosas, E. Juhász (sprawozdawca) i C. Vajda, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Cruz Villalón,

sekretarz: C. Strömholm, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 23 kwietnia 2015 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 2 lipca 2015 r.,

wydaje następujący

* Język postępowania: francuski.

Wyrok

- 1 W swej skardze Komisja Europejska wnosi do Trybunału o stwierdzenie, że nie przyznając instytucjom Unii Europejskiej zwolnienia z opłat ustanowionych w art. 26 zarządzenia dotyczącego organizacji rynku energii elektrycznej w regionie stołecznym Bruksela, a także w art. 20 zarządzenia dotyczącego organizacji rynku gazu w regionie stołecznym Bruksela, ze zmianami, oraz odmawiając zwrotu tych opłat pobranych przez region stołeczny Bruksela (zwanymi dalej „spornymi opłatami”), Królestwo Belgii uchybiło zobowiązaniom, które ciążyą na nim na mocy art. 3 akapit drugi protokołu z dnia 8 kwietnia 1965 r. w sprawie przywilejów i immunitetów Unii Europejskiej, załączonego początkowo do Traktatu ustanawiającego jedną Radę i jedną Komisję Wspólnot Europejskich (Dz.U. 1967, 152, s. 13), a następnie na mocy traktatu z Lizbony, załączonego, jako protokół nr 7, do traktatów UE, FUE i EWEA (zwanego dalej „protokołem”).

Ramy prawne

Prawo Unii

- 2 Na podstawie art. 28 akapit pierwszy Traktatu ustanawiającego jedną Radę i jedną Komisję Wspólnot Europejskich, a następnie, w związku z wejściem w życie traktatu z Lizbony, na podstawie art. 343 TFUE Unia korzysta na terytorium państw członkowskich z przywilejów i immunitetów koniecznych do wykonywania jej zadań, na warunkach określonych w protokole.
- 3 Artykuł 3 protokołu stanowi:

„Unia, jej aktywa, przychody i inne mienie są zwolnione ze wszelkich podatków bezpośrednich.

Rządy państw członkowskich, wszędzie tam, gdzie jest to możliwe, podejmują stosowne środki w celu umorzenia lub zwrotu kwoty podatków pośrednich lub podatków z tytułu sprzedaży wliczonych w cenę mienia ruchomego i nieruchomego, w przypadku gdy Unia dokonuje, do celów użytku służbowego, poważnych zakupów, których cena zawiera tego typu podatki. Jednakże stosowanie tych postanowień nie może spowodować zakłócenia konkurencji w obrębie Unii.

Zwolnień nie udziela się w stosunku do podatków i opłat, których wysokość stanowi jedynie wynagrodzenie za skorzystanie z usługi użyteczności publicznej”.

Prawo belgijskie

- 4 Ordonnance de la Région de Bruxelles-Capitale du 19 juillet 2001 relative à l’organisation du marché de l’électricité en Région de Bruxelles-Capitale (zarządzenie regionu stołecznego Bruksela w sprawie organizacji rynku energii elektrycznej w regionie stołecznym Bruksela), które weszło w życie w dniu 1 stycznia 2003 r. (*Moniteur belge* z dnia 17 listopada 2001 r., s. 39135, zwane dalej „zarządzeniem dotyczącym energii elektrycznej”), w pierwotnym brzmieniu w art. 26 przewidywało:

„§ 1 Posiadanie zezwolenia dotyczącego dostaw wydane na podstawie art. 21 stanowi podstawę pobierania miesięcznej opłaty obciążającej osobę fizyczną lub prawną, której zostało udzielone zezwolenie, zwaną dalej zobowiązaniem do zapłaty.

§ 2 Opłata jest naliczana dnia 1 stycznia każdego roku rozrachunkowego. Jest ona płatna do dnia 31 marca danego roku rozrachunkowego.

§ 3 Opłata obliczana jest na podstawie mocy pozostawionej do dyspozycji uprawnionych odbiorców końcowych za pośrednictwem sieci, przyłączy i linii bezpośrednich 70 kVA i mniej na obszarze regionu stołecznego Bruksela. W odniesieniu do odbiorców energii elektrycznej wysokiego napięcia udostępnioną mocą jest moc przyłączeniowa. Odpowiada ona maksymalnej mocy wyrażonej w kVA, udostępnionej na mocy umowy o przyłączeniu. W braku wskazania w umowie o przyłączeniu lub w przypadku przekroczenia pobranej mocy w stosunku do maksymalnej mocy udostępnionej na mocy umowy o przyłączeniu moc przyłączeniowa jest równa maksymalnej mocy, wyrażonej w kVA, pobranej w okresie 36 poprzedzających miesięcy, pomnożonej przez współczynnik 1,2.

W odniesieniu do odbiorców energii elektrycznej niskiego napięcia udostępnioną moc stanowi moc określana w zależności od prądu znamionowego ich wyłączników instalacyjnych, wyrażona w kVA. Tabela ekwiwalencyjna między nominalnym natężeniem wyłączników instalacyjnych a mocą zawarta jest w załączniku do niniejszego zarządzenia.

§ 4 Opłata miesięczna wynosi 0,67 EUR za kVA w odniesieniu do wysokiego napięcia.

W odniesieniu do niskiego napięcia wynosi ona, co następuje:

1. Udostępniona moc mniejsza od lub równa 1,44 kVA: 0 EUR;
- 2.

Udostępniona moc:

- od 1,44 do 6,00 kVA: 0,60 EUR;
- od 6,01 do 9,60 kVA: 0,96 EUR;
- od 9,61 do 12,00 kVA: 1,20 EUR;
- od 12,01 do 36,00 kVA: 2,40 EUR
- od 36,01 do 56,00 kVA: 4,80 EUR
- od 56,01 do 100,00 kVA: 7,80 EUR

Kwota ta podlega co roku indeksacji zgodnie z krajowym indeksem cen konsumpcyjnych [...].

§ 5 Rząd przyjmuje środki wykonawcze do niniejszego artykułu. Może on w szczególności zobowiązać operatora systemu dystrybucyjnego, operatora regionalnego systemu przesyłowego oraz użytkowników linii bezpośrednich do przekazania mu danych służących pobieraniu opłaty.

Rząd może powierzyć operatorowi systemu dystrybucyjnego zadanie obejmujące przekazanie zobowiązaniem do zapłaty wezwania do uiszczenia opłaty. Wezwanie wskazuje w szczególności odnośny okres rozrachunkowy, podstawę obliczenia, stawkę, termin zapłaty oraz sposób uiszczenia opłaty. Jednakże wysłanie lub brak wysłania tego wezwania nie wpływa na prawa i obowiązki zobowiązanych do zapłaty.

§ 6 Opłata jest pobierana i ściągana zgodnie z zasadami określonymi w rozdziale VI ordonnance du 23 juillet 1992 relative à la taxe régionale à charge des occupants d'immeubles bâtis et de titulaires de droits réels sur certains immeubles (zarządzenia z dnia 23 lipca 1992 r. w sprawie regionalnego podatku obciążającego osoby zajmujące zabudowane nieruchomości oraz uprawnione z tytułu praw rzeczowych na niektórych nieruchomościach). Termin uiszczenia opłaty jest przy tym określony zgodnie z § 3 niniejszego artykułu.

§ 7 Dochód z opłat jest przekazywany operatorowi systemu dystrybucyjnego w celu pokrycia kosztów związanych z wypełnianiem zadań z zakresu usług publicznych, o których mowa w art. 24 [przepis został następnie zmieniony i rozszerzył krąg podmiotów, którym przekazywany jest dochód z opłat, oraz określił podział tego dochodu].

§ 8 Opłata jest naliczana od stycznia 2004 r.

§ 9 Koszty związane z wypełnianiem zadań z zakresu usług publicznych, o których mowa w art. 24, przewyższające kwotę opłat pobranych na mocy niniejszego artykułu, obciążają operatora systemu dystrybucyjnego jako koszty operacyjne. Uwzględnienie tych kosztów w taryfie jest uregulowane w przepisach federalnych.

[...]”.

- 5 Artykuł 26 zarządzenia dotyczącego energii elektrycznej był wielokrotnie zmieniany, ostatnio zarządzeniem z dnia 20 lipca 2011 r. (*Moniteur belge* z dnia 10 sierpnia 2011 r.) oraz ordonnance du 21 décembre 2012 établissant la procédure fiscale en Région de Bruxelles-Capitale (zarządzeniem z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie postępowania podatkowego w regionie stołecznym Bruksela, *Moniteur belge* z dnia 8 lutego 2013 r.). Obecnie § 2 tego artykułu ma następujące brzmienie:

„Opłata jest naliczana pierwszego dnia każdego miesiąca. Jest ona płatna do 15 dnia miesiąca następnego. Zobowiązany do zapłaty jest zwolniony z opłaty w odniesieniu do mocy udostępnionej odbiorcom w związku z ich siecią transportu kolejowego, siecią tramwajową i siecią metra [...]”.

- 6 W wyniku tych zmian tabela stawek zawarta w art. 26 § 4 została nieznacznie zmieniona.
- 7 Artykuł 24 zarządzenia dotyczącego energii elektrycznej, do którego odwołuje się art. 26 § 7 tegoż zarządzenia, określa zadania z zakresu usług publicznych powierzone operatorowi systemu dystrybucyjnego i ma następujące brzmienie:

„Operator systemu dystrybucyjnego wykonuje określone w pkt 1–5 poniżej zadania z zakresu usług publicznych:

1. Zapewnianie minimalnej wielkości nieprzerwanych dostaw energii elektrycznej na użytek gospodarstw domowych, na zasadach określonych zarządzeniem z dnia 11 lipca 1991 r.
2. Dostarczanie energii elektrycznej według szczególnej taryfy socjalnej mającej zastosowanie do osób oraz na zasadach określonych w przepisach federalnych.
3. Prowadzenie kampanii informacyjnej, szkoleniowej, udostępnianie urządzeń, usług i pomocy finansowej w celu promowania racjonalnego wykorzystania energii elektrycznej na rzecz wszystkich kategorii kwalifikujących się i niekwalifikujących się końcowych odbiorców. Operator systemu dystrybucyjnego sporządza w tym celu we współpracy z odnośnymi służbami trzyletni program racjonalnego wykorzystania energii elektrycznej.
4. Stosownie do okoliczności, zakup energii elektrycznej produkowanej za pomocą wysokiej jakości kogeneracji, która nie jest zużywana przez producenta ani nie jest dostarczana podmiotom trzecim, w granicach jego własnych potrzeb.
- 5.

- a) Budowa, konserwacja i modernizacja urządzeń oświetlenia publicznego gminnych dróg i przestrzeni publicznych, z zachowaniem uprawnień gmin określonych w art. 135 nowej ustawy gminnej, zgodnie z trzyletnim programem opracowanym przez każdą gminę w porozumieniu z operatorem systemu dystrybucyjnego;
 - b) Dostawy energii elektrycznej do takich urządzeń.
6. Ustanowienie rzecznika praw oraz prowadzenie kampanii informacyjnej na rzecz gospodarstw domowych w zakresie cen i warunków dostaw energii elektrycznej”.
8. Wskazane powyżej zadania zostały następnie zmodyfikowane, ostatnio zarządzeniem z dnia 20 lipca 2011 r. (*Moniteur belge* z dnia 10 sierpnia 2011 r.). Zadania te są obecnie zdefiniowane w następujący sposób:

„Artykuł 24

§ 1 Operator systemu dystrybucyjnego i dostawcy wykonują, każdy w dotyczącym go zakresie, obowiązki użyteczności publicznej zdefiniowane w pkt 1–2 poniżej:

1. zapewnianie minimalnej wielkości nieprzerwanych dostaw energii elektrycznej na użytek gospodarstw domowych, na zasadach określonych w rozdziale IV a;
2. dostarczanie energii elektrycznej według szczególnej taryfy socjalnej mającej zastosowanie do osób oraz na zasadach określonych w przepisach federalnych i w rozdziale IV a;

§ 2 Organ wykonuje obowiązki użyteczności publicznej w zakresie promowania racjonalnego wykorzystania energii elektrycznej poprzez prowadzenie kampanii informacyjnej, szkoleniowej, udostępnianie urządzeń, usług i pomocy finansowej na rzecz wszystkich kategorii odbiorców końcowych oraz lokalnych dostawców, którzy w części lub w całości zaspokajają potrzeby swych odbiorców za pomocą urządzeń produkujących energię elektryczną znajdujących się w obrębie zawężonego i ściśle określonego obszaru geograficznego, przyłączonych poniżej urządzenia pomiarowego do wspólnego przyłącza lub prywatnej sieci, której są dostawcami [...].

Artykuł 24a

Operator systemu dystrybucyjnego wykonuje ponadto następujące zadania z zakresu usług publicznych:

1. zakup produkowanej ekologicznej energii elektrycznej, która nie jest zużywana przez producenta ani nie jest dostarczana podmiotom trzecim, w granicach jego własnych potrzeb;
2. na zasadzie wyłączności, budowa, utrzymanie i modernizacja urządzeń oświetlenia publicznego gminnych dróg i przestrzeni publicznych, z zachowaniem uprawnień gmin określonych w art. 135 nowej ustawy gminnej, zgodnie z trzyletnim programem opracowanym przez każdą gminę w porozumieniu z operatorem systemu dystrybucyjnego lub w wyniku wniosków o przeprowadzenie dodatkowych prac, a także zaopatrzenie tych urządzeń w energię elektryczną poprzez przyznanie pierwszeństwa urządzeniom produkcyjnym, które wykorzystują odnawialne źródła energii, lub wysokiej jakości układom kogeneracji, w celu poprawy wydajności energetycznej i uzyskania oszczędności zużycia energii elektrycznej [...];
3. pełnienie funkcji dostawcy awaryjnego i zapewnienie obsługi odbiorców, którzy zostali mu przekazani w ramach tej funkcji;
4. informowanie gospodarstw domowych i przedsiębiorców będących odbiorcami niskiego napięcia w przedmiocie cen oraz warunków przyłączenia i dostaw;

5. rozpowszechnianie za pomocą serwera dostępnego w Internecie informacji o poszczególnych środkach kontaktu z gospodarstwami domowymi, podjętymi przez operatora systemu dystrybucyjnego działającego w charakterze awaryjnego dostawcy;
 6. przekazanie Brugel [organowi regulacyjnemu rynku gazu i energii elektrycznej w Brukseli] corocznego sprawozdania na temat jakości kontaktów z gospodarstwami domowymi w ramach działań prowadzonych w charakterze awaryjnego dostawcy;
 7. przekazanie Brugel corocznego sprawozdania dotyczącego programu zobowiązań, za pomocą których operator systemu dystrybucyjnego gwarantuje wykluczenie wszelkich praktyk dyskryminacyjnych. Brugel przekazuje to sprawozdanie wraz z własną opinią rządowi i publikuje je;
 8. w przypadku pobrania energii elektrycznej z systemu dystrybucyjnego, dostawa energii elektrycznej na potrzeby doraźnych wydarzeń kulturalnych organizowanych w miejscach publicznych na warunkach technicznych i finansowych określonych w regulaminie technicznym sieci”.
9. Ordonnance de la Région de Bruxelles-Capitale du 1er avril 2004 relative à l’organisation du marché du gaz en Région de Bruxelles-Capitale, concernant des redevances de voiries en matière de gaz et d’électricité et portant modification de l’ordonnance du 19 juillet 2001 relative à l’organisation du marché de l’électricité en Région de Bruxelles-Capitale (zarządzenie regionu stołecznego Bruksela z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie organizacji rynku gazu w regionie stołecznym Bruksela dotyczące opłat za zajęcie przestrzeni drogowej w związku z dostarczaniem gazu i energii elektrycznej, zmieniające zarządzenie z dnia 19 lipca 2001 r. w sprawie organizacji rynku energii elektrycznej w regionie stołecznym Bruksela, *Moniteur belge* z dnia 26 kwietnia 2004 r., s. 34281, zwane dalej „zarządzeniem dotyczącym gazu”) przewiduje wprowadzenie opłaty za dostawę gazu, obowiązującej od dnia 1 lipca 2004 r. W swym pierwotnym brzmieniu art. 20 tego zarządzenia stanowił:

„Koszty związane z wykonywaniem zadań z zakresu usług publicznych określonych w art. 18 są ponoszone przez operatora systemu dystrybucyjnego jako koszty eksploatacyjne. Uwzględnianie tych kosztów w taryfach jest regulowane przepisami federalnymi”.

10. Rzeczony art. 20 zarządzenia dotyczącego gazu został uchylony zarządzeniem z dnia 20 lipca 2011 r. zmieniającym zarządzenie dotyczące gazu (*Moniteur belge* z dnia 10 sierpnia 2011 r.) i zastąpiony art. 20p, który stanowi:

„§ 1 Posiadanie koncesji dotyczącej dostaw wydanej na podstawie art. 15 stanowi podstawę pobierania miesięcznej opłaty obciążającej osobę fizyczną lub prawną, której została udzielona ta koncesja, zwaną dalej zobowiązanym do zapłaty.

§ 2 Opłata jest naliczana pierwszego dnia każdego miesiąca. Jest ona płatna do 15 dnia miesiąca następnego.

§ 3 Z zastrzeżeniem postanowień akapitu drugiego, opłata naliczana jest na podstawie przepustowości liczników obsługiwanych przez operatora systemu na obszarze regionu stołecznego Bruksela, zainstalowanych u odbiorców końcowych. Przepustowość licznika ustala się w oparciu o określoną w metrach sześciennych maksymalną wielkość przepływu gazu w ciągu godziny, dla jakiej to wielkości został skonstruowany licznik. W odniesieniu do odbiorców końcowych wyposażonych w licznik o przepustowości 6 lub 10 m³/h opłata uwzględnia również potwierdzone znormalizowane zużycie za ostatni rok, obliczone zgodnie z MIG obowiązującym w regionie stołecznym Bruksela.

§ 4 Opłata naliczana miesięcznie wynosi:

1. 0,2 EUR w przypadku licznika o przepustowości 6 lub 10 m³/h, jeżeli obliczone znormalizowane zużycie za ostatni rok jest niższe od lub równe 5000 kWh;
2. 0,7 EUR w przypadku licznika o przepustowości 6 lub 10 m³/h, jeżeli obliczone znormalizowane zużycie za ostatni rok jest wyższe niż 5000 kWh;
3. 1,7 EUR w przypadku licznika o przepustowości 16 m³/h;
4. 4,2 EUR w przypadku licznika o przepustowości 25 m³/h;
5. 8,4 EUR w przypadku licznika o przepustowości 40 m³/h;
6. 21 EUR w przypadku licznika o przepustowości 65 m³/h;
7. 29,2 EUR w przypadku licznika o przepustowości 100 m³/h;
8. 37,5 EUR w przypadku licznika o przepustowości 160 m³/h;
9. 54,2 EUR w przypadku licznika o przepustowości wyższej niż 160 m³/h.

Kwoty te podlegają co roku indeksacji zgodnie z krajowym indeksem cen konsumpcyjnych [...].

§ 5 Rząd przyjmuje środki wykonawcze do niniejszego artykułu. Może on w szczególności zobowiązać operatora systemu oraz użytkowników gazociągów bezpośrednich do przekazania mu danych służących pobieraniu opłaty.

Rząd może powierzyć operatorowi systemu zadanie przekazania zobowiązанym do zapłaty wezwania do uiszczenia opłaty. Wezwanie wskazuje w szczególności okres rozrachunkowy, podstawę obliczenia, stawkę, termin zapłaty oraz sposób uiszczenia opłaty. Jednakże wysłanie lub brak wysłania tego wezwania nie wpływa na prawa i obowiązki zobowiązanych do zapłaty.

§ 6 Opłata jest pobierana i ściągana zgodnie z zasadami określonymi w art. [13–19], 22 i 23 zarządzenia w sprawie postępowania podatkowego w regionie stołecznym Bruksela.

§ 7 Dochód z opłaty jest przekazywany na rzecz funduszy, wskazanych, odpowiednio, w art. 2 pkt 15 i 16 zarządzenia z dnia 12 grudnia 1991 r. w sprawie utworzenia środków budżetowych w następujący sposób:

1. 5% na rzecz »funduszu orientacji energetycznej« [...];
2. 95% na rzecz »funduszu polityki energetycznej«.

§ 8 Opłata jest naliczana od stycznia 2012 r.”.

- 11 Zadania z zakresu usług publicznych powierzone operatorowi systemu gazowego są zdefiniowane w art. 18 zarządzenia dotyczącego gazu, który w pierwotnym brzmieniu stanowił:

„Operator systemu wykonuje następujące zadania z zakresu usług publicznych:

1. dostarczanie gazu według szczególnej taryfy socjalnej mającej zastosowanie do osób oraz na zasadach określonych w przepisach federalnych;

2. prowadzenie działań prewencyjnych i naprawczych w zakresie przerw w dostawach gazu w sposób przewidziany zarządzeniem z dnia 11 marca 1999 r.;
 3. prowadzenie działań prewencyjnych w celu zapewnienia maksymalnego bezpieczeństwa przy korzystaniu z gazu w gospodarstwach domowych;
 4. ustanowienie rzecznika praw oraz udzielanie informacji gospodarstwom domowym w zakresie cen i warunków dostaw gazu;
 5. prowadzenie kampanii informacyjnej, szkoleniowej, udostępnianie urządzeń, usług i pomocy finansowej w celu promowania racjonalnego wykorzystania gazu na rzecz wszystkich kategorii kwalifikujących się i niekwalifikujących się końcowych odbiorców. Operator systemu dystrybucyjnego sporządza w tym celu we współpracy z odnośnymi służbami trzyletni program racjonalnego wykorzystania gazu”.
- 12 Od sierpnia 2011 r. te zadania z zakresu usług publicznych są zdefiniowane w następujący sposób:

„Artykuł 18

Operator systemu i dostawcy wykonują, każdy w dotyczącym ich zakresie, obowiązki użyteczności publicznej zdefiniowane w pkt 1–3 poniżej:

1. zapewnienie minimalnej wielkości nieprzerwanych dostaw gazu na użytek gospodarstw domowych, na zasadach określonych w rozdziale Va;
2. dostarczanie gazu według szczególnej taryfy socjalnej mającej zastosowanie do osób oraz na zasadach określonych w przepisach federalnych i w rozdziale Va;
3. nieodpłatne usługi w zakresie zapobiegania ryzykom związanym z używaniem gazu ziemnego świadczone dla gospodarstw domowych na ich wniosek. Rząd wyda zarządzenie określające treść i warunki wykonywania tego zadania.

Artykuł 18a

Operator systemu dystrybucyjnego wykonuje ponadto następujące zadania:

1. zapewnianie obsługi konsumenta oraz udzielanie informacji w zakresie cen i warunków dostaw na rzecz gospodarstw domowych;
2. promocja racjonalnego wykorzystania gazu poprzez prowadzenie kampanii informacyjnej, szkoleniowej, udostępnianie urządzeń, usług i pomocy finansowej na rzecz gmin oraz innych odbiorców końcowych.

[...]”.

- 13 Artykuł 9 arrêté royal du 29 février 2004 relatif à la structure tarifaire générale et aux principes de base et procédures en matière de tarifs et de comptabilité des gestionnaires des réseaux de distribution de gaz naturel actifs sur le territoire belge (dekretu królewskiego z dnia 29 lutego 2004 r. w sprawie

ogólnej struktury taryfowej i podstawowych zasad i procedur w zakresie taryf i rachunkowości operatorów systemu dystrybucyjnego gazu ziemnego na terytorium Belgii, *Moniteur belge* z dnia 11 marca 2004 r.) ma następujące brzmienie:

„W rozliczeniu taryfy opłat uwzględnia się pozycje taryfowe z tytułu podatków, opłat, dodatkowych obciążeń, składek i wynagrodzeń. Pozycje te nie stanowią taryf w rozumieniu art. 3–8 niniejszego dekretu, ale muszą być one uwzględnione na rachunkach wystawianych użytkownikom sieci. Obejmują one, stosownie do okoliczności:

1. dodatkowe obciążenia, opłaty lub wynagrodzenia w celu finansowania obowiązków użyteczności publicznej, w ramach których dokonuje się rozróżnienia między środkami o charakterze socjalnym, środkami na rzecz racjonalnego wykorzystania energii i środkami na rzecz wykorzystania źródeł odnawialnej energii i wysokiej jakości układów kogeneracji [...]”.

14 Artykuł 1 *arrêté royal* du 3 avril 2003 relatif aux factures de fourniture d’électricité et de gaz (dekretu królewskiego z dnia 3 kwietnia 2003 r. w sprawie rozliczania dostaw energii elektrycznej i gazu, *Moniteur belge* z dnia 2 maja 2003 r.) stanowi:

„Faktury wyrównawcze sporządzone w następstwie odczytu z licznika za dostawy energii elektrycznej skierowane do odbiorców końcowych przyłączonych do sieci niskiego napięcia oraz za dostawy gazu dla odbiorców końcowych, których roczne zużycie jest niższe od lub równe 60 000 kWh, zawierają co najmniej następujące informacje:

[...]

10. szczegółowe informacje dotyczące obliczenia kwoty podlegającej zapłacie;

11. taryfę stosowaną z tytułu przesyłu;

12. taryfę stosowaną z tytułu dystrybucji;

13. opłaty naliczane przez wszystkie organy władz publicznych, uwzględnione w całości w zależności od kategorii;

[...]”.

15 *Loi fédérale* du 29 avril 1999 relative à l’organisation du marché de l’électricité (ustawa federalna z dnia 29 kwietnia 1999 r. w sprawie organizacji rynku energii elektrycznej) stanowi w art. 22a:

„§ 1. Opłata federalna mająca rekompensować utratę dochodów przez gminy wynikającą z liberalizacji rynku energii elektrycznej jest naliczana co roku na następującej podstawie: [...]

[...]

§ 4. Opłata, o której mowa w poprzednich paragrafach, jest pobierana przez operatora systemu dystrybucyjnego.

Operatorzy systemu dystrybucyjnego mogą, w formie dodatkowego obciążenia w stosunku do taryf za przyłączenie do danej sieci dystrybucji, nałożonego na podatników w zależności od punktu poboru, przenieść opłatę federalną mającą rekompensować utratę dochodów gminy wynikającą z liberalizacji rynku energii elektrycznej na swych odbiorców, którzy z kolei mogą obciążyć nią swych odbiorców, aż do chwili, w której dodatkowe obciążenie jest ostatecznie ponoszone przez podmiot, który dokonał zużycia MWh na potrzeby własne”.

- 16 Artykuł 3 dekretu ministerialnego z dnia 13 maja 2005 r. w sprawie wykonania rzeczzonego art. 22a (*Moniteur belge* z dnia 18 maja 2005 r., s. 23450) stanowi:

„Opłata federalna, o której mowa w art. 22a ustawy, jest naliczana miesięcznie w stosunku do odbiorców końcowych przez dostawców w następujący sposób: [...]”.

Okoliczności powstania sporu i postępowanie poprzedzające wniesienie skargi

- 17 Od dnia wejścia w życie zarządzeń dotyczących energii elektrycznej i gazu Electrabel SA (zwana dalej „spółką Electrabel”), dostawca energii elektrycznej i gazu, nalicza w stosunku do instytucji Unii z siedzibą w Brukseli opłaty z tytułu dostawy energii elektrycznej i gazu, które od dnia 1 lipca 2004 r. są wyszczególniane odrębnie na rachunkach jako „opłaty regionalne”.
- 18 Od sierpnia 2004 r. instytucje Unii powzięły wątpliwości co do charakteru tych opłat oraz charakteru opłat federalnych o podobnej treści z tytułu dostaw gazu i energii elektrycznej. Uznawszy, że sporne opłaty stanowiły podatki pośrednie, Komisja w piśmie z dnia 28 lipca 2005 r. zwróciła się do belgijskich władz federalnych oraz władz regionu stołecznego Bruksela o zwolnienie z opłat i zwrot uiszczonych opłat oraz zaprzestała od tego dnia dokonywania zapłaty regionalnych i federalnych opłat na rzecz spółki Electrabel.
- 19 W pismach z dnia 3 marca 2006 r., 20 grudnia 2007 r. i 18 kwietnia 2008 r. władze federalne przyznały żądane zwolnienie z opłat federalnych, uznawszy, iż można je uznać za podatek z tytułu sprzedaży zawarty w cenie.
- 20 We wrześniu 2008 r. Komisja zapłaciła jednak kwoty odpowiadające opłatom regionalnym i płaciła je następnie w celu uniknięcia przerw w dostawach ze strony spółki Electrabel, która była z kolei zobowiązana do przekazania tych kwot operatorowi sieci, Sibeldze, wyłącznemu międzygminnemu zarządcy sieci energii elektrycznej i gazu w regionie stołecznym Bruksela.
- 21 W piśmie z dnia 3 stycznia 2007 r. właściwy minister regionu stołecznego Bruksela udzielił odpowiedzi, że nie może uwzględnić wniosku Komisji z dnia 28 lipca 2005 r. z tego względu, że opłata za dostawę energii elektrycznej stanowi wynagrodzenie za określoną usługę, z której korzystała lub mogła korzystać Komisja, a zarządzenie dotyczące energii elektrycznej nie nakłada na Komisję żadnego zobowiązania podatkowego, gdyż odnosiło się ono wyłącznie do posiadaczy zezwolenia na dokonywanie dostaw, w tym przypadku do spółki Electrabel.
- 22 W piśmie z dnia 21 grudnia 2007 r. właściwy minister regionu stołecznego Bruksela przedstawił powody, dla których nie podziela on stanowiska Komisji, zgodnie z którym większość usług, o których mowa w art. 24 zarządzenia dotyczącego energii elektrycznej, nie mogła być świadczona na rzecz Komisji. W odniesieniu do charakteru odnośnej opłaty minister ten odwołał się następnie do wyroku Komisja/Belgia (C-437/04, EU:C:2007:178) oraz podkreślił, że w przeciwieństwie do opłaty federalnej, opłata przewidziana w art. 26 zarządzenia dotyczącego energii elektrycznej odnosi się wyłącznie do posiadaczy zezwolenia na dostawę i ewentualne obciążenie nią na podstawie umowy lub przeniesienie jej ekonomicznego ciężaru przez posiadaczy takiego zezwolenia na ich odbiorców nie może być podstawą do przyznania zwolnienia.
- 23 W dniu 27 czerwca 2008 r. Komisja przekazała Królestwu Belgii pierwsze wezwanie do usunięcia uchybienia, na które państwo to odpowiedziało pismem z dnia 9 września 2008 r.
- 24 W odpowiedzi na pismo z dnia 10 listopada 2008 r., w którym Komisja zwróciła się oficjalnie do właściwego ministra regionu stołecznego Bruksela o zwrot kwot zapłaconych z tytułu spornych opłat, minister ten odmówił rozpatrzenia tego wniosku, uznawszy, że chodziło o stosunki umowne między instytucjami Unii a dostawcą, spółką Electrabel.

- 25 W następstwie tego Komisja przekazała władzom belgijskim w dniu 15 kwietnia 2009 r. uzupełniające wezwanie do usunięcia uchybienia, w którym stwierdziła, że zastosowanie względem instytucji Unii art. 26 zarządzenia dotyczącego energii elektrycznej oraz art. 20 zarządzenia dotyczącego gazu naruszało immunitet podatkowy przysługujący instytucjom na podstawie art. 3 protokołu. Komisja stwierdziła w istocie, że sporne opłaty stanowiły podatki pośrednie i obciążenie nimi końcowych odbiorców nie wynikało w żaden sposób z postanowienia umowy zawartej swobodnie z dostawcami energii. Komisja podniosła również, że opłaty te stanowiły podatek, a nie wynagrodzenie, gdyż nie spełniały one przesłanek ustanowionych w orzecznictwie Trybunału, tak aby mogły być uznane za „wynagrodzenie za skorzystanie z usługi użyteczności publicznej” w rozumieniu art. 3 akapit drugi protokołu.
- 26 W piśmie z dnia 10 czerwca 2009 r. właściwy minister regionu stołecznego Bruksela zakwestionował tę analizę Komisji, podnosząc w istocie, że celem odnośnych opłat było finansowanie zadań z zakresu usług publicznych w zakresie polityki w dziedzinie środowiska, że instytucje Unii korzystały lub mogły korzystać z licznych usług, o których mowa w zarządzeniach dotyczących energii elektrycznej i gazu, oraz że instytucje Unii nie były podmiotami zobowiązanymi do zapłaty spornych opłat, gdyż opłaty te obciążały je wyłącznie na podstawie umów, którymi były związane z dostawcami energii elektrycznej i gazu.
- 27 Pismem z dnia 27 lutego 2012 r. Komisja przekazała Królestwu Belgii uzasadnioną opinię na podstawie art. 258 TFUE, na którą władze belgijskie udzieliły odpowiedzi pismem z dnia 23 kwietnia 2012 r., podtrzymując wyrażone uprzednio stanowisko.
- 28 Ponieważ argumenty Królestwa Belgii nie przekonały Komisji, wniosła ona skargę do Trybunału.
- 29 Jednocześnie z postępowaniem w sprawie stwierdzenia uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego wszczętym przed Trybunałem instytucje Unii wszczęły na szczeblu krajowym postępowania administracyjne i sądowe w celu uzyskania zwrotu kwot odpowiadających spornym opłatom, które uznają one za nienależne.

W przedmiocie skargi

W przedmiocie zastosowania art. 3 akapit drugi protokołu

Argumentacja stron

- 30 Jeśli chodzi o charakter spornych opłat, Komisja zauważa, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału kwalifikacja określonej daniny jako podatku, cła lub opłaty na gruncie prawa Unii należy do Trybunału w oparciu o obiektywne cechy tej daniny, niezależnie od sposobu zakwalifikowania jej na gruncie prawa krajowego (wyrok *Bautiaa i Société française maritime*, C-197/94 i C-252/94, EU:C:1996:47, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 31 Zasadniczą cechą pośredniego charakteru podatku jest to, że podatek ten jest pobierany przy okazji wydatków lub konsumpcji, podczas gdy podatek bezpośredni jest pobierany od dochodu lub kapitału. Tymczasem zdarzeniem powodującym powstanie obowiązku uiszczenia spornych opłat jest samo posiadanie zezwolenia lub koncesji na dostawę energii elektrycznej i gazu, co pozostaje bez jakiegokolwiek związku z majątkiem lub dochodem dostawcy energii elektrycznej lub operatora sieci gazowej. To zdarzenie jest w rzeczywistości nierozdzielnie związane ze zużyciem energii elektrycznej lub gazu, w zależności od mocy udostępnionej końcowemu odbiorcy. Wskazuje na to ponadto fakt, że kwota tych opłat jest obliczana na podstawie tejże mocy.

- 32 W konsekwencji sporne opłaty stanowią podatki pośrednie zawarte w cenach zużycia energii elektrycznej i gazu, naliczane względem instytucji Unii w rozumieniu art. 3 akapit drugi protokołu. W tym względzie nie jest istotne, kto jest formalnie uznany za „zobowiązanego do zapłaty” z tytułu tego podatku, w celu kwalifikacji go. Ponadto brak nałożonego przez prawo obowiązku przeniesienia jego ciężaru nie prowadzi do zmiany podatku konsumpcyjnego na podatek bezpośredni pobierany od dochodu lub kapitału.
- 33 Komisja podnosi, że inne przesłanki stosowania art. 3 akapit drugi protokołu są w niniejszym przypadku spełnione. Należy bowiem uznać energię elektryczną i gaz za dobra niematerialne będące przedmiotem poważnych zakupów przez Unię do celów użytku służbowego.
- 34 Królestwo Belgii uznaje, że immunitet podatkowy przewidziany w protokole znajduje zastosowanie wyłącznie w odniesieniu do przepisów krajowych, które „nakładają” podatki bezpośrednio i pośrednio na instytucję Unii, przy czym immunitet ten nie znajduje natomiast zastosowania, w przypadku gdy postanowienia umowne przenoszą na te instytucje obciążenie wynegocjowane swobodnie z drugą stroną umowy.
- 35 W niniejszym przypadku zarządzenie dotyczące energii elektrycznej wskazuje jako zobowiązanego do zapłaty z tytułu opłaty za dostawę energii elektrycznej posiadacza koncesji na dostawę, a zarządzenie dotyczące gazu określa jako zobowiązanego do zapłaty z tytułu opłaty za dostawę gazu operatora sieci gazowej. W rezultacie, zważywszy, iż instytucje Unii nie są wskazane jako zobowiązani do zapłaty, immunitet podatkowy przewidziany w art. 3 protokołu nie może znaleźć względem nich zastosowania, tym bardziej że żaden przepis ustawowy lub wykonawczy nie zobowiązuje wskazanych zobowiązanych do zapłaty do przeniesienia w drodze umowy ciężaru spornych opłat na ich odbiorców. Ponadto sytuacja rynkowa, w której wszyscy dostawcy przenoszą ciężar spornych opłat na swoich końcowych odbiorców, nie może prowadzić do powstania po stronie instytucji Unii immunitetu podatkowego (wyrok Komisja/Belgia, C-437/04, EU:C:2007:178, pkt 53, 58).
- 36 Zdaniem Królestwa Belgii przeniesienie ciężaru spornych opłat nie może prowadzić do przekształcenia ich na podatki pośrednie względem instytucji Unii z uwagi na istniejący stosunek umowny między tymi instytucjami a ich dostawcą, który to stosunek wystarcza do wykazania, że uznanie za „podatek” względem instytucji nie może mieć miejsca. Nie ma ponadto istotnego znaczenia to, że sporne opłaty są uznane za „podatki bezpośrednie” lub „podatki pośrednie”, w sytuacji gdy w charakterze podmiotu prawnie zobowiązanego do ich zapłaty została wskazana druga strona umowy zawartej z instytucjami Unii. W rezultacie sporne opłaty nie są objęte zakresem stosowania art. 3 protokołu.
- 37 Ponadto nie można porównywać spornych opłat z opłatami federalnymi wprowadzonymi ustawą federalną z dnia 29 kwietnia 1999 r. w zakresie, w jakim w art. 22a ust. 4 tej ustawy końcowi odbiorcy zostali wyraźnie wskazani jako podatnicy z tytułu federalnej opłaty.

Ocena Trybunału

- 38 Należy przypomnieć, że Trybunał orzekł, iż art. 3 protokołu wprowadza w akapitach pierwszym i drugim dwa różne immunitety w zakresie podatków bezpośrednich i w zakresie podatków pośrednich, a taka różnica pomiędzy obydwoma systemami jest istotna przy ocenie kwestii danego immunitetu (zob. podobnie wyrok Komisja/Belgia, C-437/04, EU:C:2007:178, pkt 36–38 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 39 Nie ulega wątpliwości, że w niniejszym przypadku sporne opłaty nie są pobierane z tytułu dochodów lub kapitału w rozumieniu orzecznictwa Trybunału (zob. podobnie wyrok Komisja/Belgia, C-437/04, EU:C:2007:178, pkt 44). Ponadto należy stwierdzić, że dostawcy energii elektrycznej i gazu uwzględniają sporne opłaty w fakturach dotyczących tych dostaw wystawianych instytucjom Unii. Należy zatem uznać te opłaty za podatki pośrednie objęte zakresem art. 3 akapit drugi protokołu.

- 40 Należy zatem podkreślić w tym względzie, że wnioski przyjęte przez Trybunał w wyroku Komisja/Belgia (C-437/04, EU:C:2007:178) nie znajdują zastosowania w niniejszej sprawie. W sprawie zakończonej tymże wyrokiem chodziło bowiem o podatek bezpośredni obciążający uprawnionych z tytułu praw rzeczowych na nieruchomościach, a ciężar tego podatku został przeniesiony w umowie na instytucje Unii jako najemców.
- 41 Jeśli chodzi o warunki stosowania art. 3 akapit drugi protokołu, nie ulega wątpliwości, że zaopatrzenie instytucji Unii mających siedzibę w regionie stołecznym Bruksela w energię elektryczną i gaz jest przedmiotem poważnych zakupów do celów użytku służbowego tych instytucji, koniecznych do ich prawidłowego funkcjonowania. Z akt sprawy przedłożonych Trybunałowi nie wynika, aby stosowanie tych przepisów prowadziło do zakłócenia konkurencji.
- 42 Zdaniem Królestwa Belgii, nawet jeśli sporne opłaty należałoby uznać za „podatki pośrednie”, art. 3 akapit drugi protokołu nie znajdowałby zastosowania, zważywszy, że zgodnie z odnośnymi przepisami krajowymi instytucje Unii nie są wskazane jako zobowiązani do zapłaty z tytułu tych opłat.
- 43 W tym względzie należy stwierdzić, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 59 i 60 opinii, że z brzmienia art. 3 akapit drugi protokołu nie wynika, iż Unia musi zostać wskazana w przepisach krajowych jako zobowiązana do zapłaty z tytułu podatków pośrednich, w tym przypadku spornych opłat, aby immunitet przewidziany w tym przepisie znalazł zastosowanie. Przepis ten wymaga bowiem jedynie, aby te podatki pośrednie „były wliczone w cenę mienia nieruchomości” lub ruchomego oraz aby te ceny „zawierały” takie podatki.
- 44 Ponadto należy zauważyć, że w zakresie podatku od wartości dodanej, do którego art. 3 akapit drugi protokołu jest często stosowany, co do zasady to nie odbiorca końcowy, lecz dostawca towarów lub usługodawca jest wskazany jako podatnik.
- 45 W celu stosowania art. 3 akapit drugi protokołu nie jest zatem wymagane, aby instytucje Unii zostały wskazane jako podmioty zobowiązane do zapłaty w odnośnych przepisach krajowych.
- 46 Królestwo Belgii podnosi ponadto, że immunitet przewidziany w art. 3 akapit drugi protokołu znajduje zastosowanie, wyłącznie jeżeli ciężar danego podatku pośredniego jest przeniesiony, na mocy znajdujących zastosowanie przepisów krajowych, na instytucje Unii.
- 47 Taki wymóg nie jest również zawarty w treści rozważanego przepisu.
- 48 Jednakże z charakteru i zasadniczych cech omawianego reżimu podatkowego wynika, że rozważany podatek pośredni został pomyślany i ustanowiony w celu przeniesienia jego ciężaru na końcowego konsumenta.
- 49 W niniejszym przypadku przemawiają za tym liczne wskazówki.
- 50 Należy stwierdzić, że odnośne przepisy krajowe szczegółowo określiły zasadnicze elementy spornych opłat, takie jak podstawa obliczenia i ich stawki, poprzez odniesienie do zużycia i końcowych odbiorców.
- 51 Artykuł 26 ust. 3 zarządzenia dotyczącego energii elektrycznej przewiduje, że opłata za energię elektryczną jest obliczana na podstawie mocy udostępnionej końcowym odbiorcom. Co więcej, art. 20p ust. 3 zarządzenia dotyczącego gazu stanowi, że opłata za dostawę gazu jest obliczana na podstawie przepustowości liczników znajdujących się u końcowych odbiorców.
- 52 Ponadto art. 26 ust. 4 zarządzenia dotyczącego energii elektrycznej, ze zmianami, oraz art. 20p ust. 4 zarządzenia dotyczącego gazu określają szczegółowo pobierane miesięcznie opłaty. Zgodnie z tym ostatnim przepisem opłaty te uwzględniają również zużycie z ostatniego roku.

- 53 Artykuł 9 dekretu królewskiego z dnia 29 lutego 2004 r. i art. 1 dekretu królewskiego z dnia 3 kwietnia 2003 r. przewidują umieszczenie szczególnej i odrębnej wzmianki na fakturach za dostawy energii elektrycznej i gazu wystawianych końcowym odbiorcom w zakresie ogółu podatków, opłat i składek naliczanych przez wszystkie organy władz publicznych.
- 54 Artykuł 26 ust. 2 zarządzenia dotyczącego energii elektrycznej, ze zmianami, stanowi, że zobowiązany do zapłaty jest zwolniony z opłaty za dostawę energii elektrycznej w odniesieniu do mocy udostępnionej odbiorcom w związku z ich siecią transportu kolejowego, siecią tramwajową i siecią metra. Wynika stąd, że region stołeczny Bruksela miał zamiar przyznać korzyść podatkową podmiotom prowadzącym tego rodzaju działalność, co wskazuje, że prawodawca założył, iż odnośny podatek pośredni obciąża końcowego konsumenta, i że w braku tego zwolnienia operatorzy wskazanych sieci byłiby zobowiązani do uiszczenia tego podatku.
- 55 Ustaleń tych nie podważa fakt, że art. 22a ustawy federalnej z dnia 29 kwietnia 1999 r. przewiduje wyraźnie możliwość przeniesienia ciężaru opłaty federalnej na końcowego konsumenta. Odmienne traktowanie w zakresie zwolnienia z opłaty federalnej i opłaty regionalnej, które mają porównywalny charakter, może wskazywać na niespójność systemu podatkowego tego państwa członkowskiego.
- 56 Należy wreszcie zauważyć, że zgodnie z art. 3 akapit drugi protokołu możliwe jest umorzenie lub zwrot spornych opłat.
- 57 W świetle powyższych uwag należy stwierdzić, że sporne opłaty i ich stosowanie spełniają przesłanki przewidziane w art. 3 akapit drugi protokołu.

W przedmiocie zastosowania art. 3 akapit trzeci protokołu

Argumentacja stron

- 58 Komisja twierdzi, że nie można uznać, iż sporne opłaty stanowią „jedynie wynagrodzenie za skorzystanie z usługi użyteczności publicznej” w rozumieniu art. 3 akapit trzeci protokołu. Zgodnie bowiem z orzecznictwem Trybunału można uznać, że opłata stanowi jedynie wynagrodzenie za skorzystanie z usługi użyteczności publicznej w rozumieniu tego przepisu, wyłącznie jeżeli usługi te są – a przynajmniej mogą być – świadczone na rzecz tych, którzy uiszczają tę opłatę (wyrok AGF Belgium, C-191/94, EU:C:1996:144, pkt 26). Ponadto uznanie opłaty za „wynagrodzenie za skorzystanie z usługi użyteczności publicznej” wymaga występowania bezpośredniego i proporcjonalnego związku między rzeczywistym kosztem tej usługi a opłatą uiszczaną przez beneficjenta (wyrok Wspólnota Europejska, C-199/05, EU:C:2006:678, pkt 25). Te dwie przesłanki w niniejszej sprawie nie są spełnione.
- 59 Jeśli chodzi o pierwszą z nich, Komisja podnosi, że w odniesieniu do opłaty za dostawę energii elektrycznej władze belgijskie, w odpowiedzi na wezwania do usunięcia uchybienia i na uzasadnioną opinię, wskazały trzy następujące zadania, z których korzystały lub mogły korzystać instytucje Unii, obejmujące programy promocji racjonalnego wykorzystania energii elektrycznej, zakup energii produkowanej w drodze kogeneracji oraz oświetlenie publiczne.
- 60 Co się tyczy pierwszego z tych zadań, obejmującego przyznanie premii, program taki nie może zostać uznany za usługę. W odniesieniu do drugiego zadania, to znaczy zakupu przez operatora sieci energii elektrycznej produkowanej w drodze kogeneracji, instytucje Unii nie prowadzą działalności polegającej na świadczeniu usług lub działalności o celu zarobkowym. W przypadku trzeciego zadania, dotyczącego oświetlenia publicznego, chodzi o usługę użyteczności publicznej, która nie jest przeznaczona w szczególności dla instytucji Unii, ale dla wszystkich osób korzystających z ulic w Brukseli, niezależnie od tego, czy są oni, czy nie są końcowym odbiorcą dostawcy energii elektrycznej.

Tymczasem opłatę można uznać za „wynagrodzenie za skorzystanie z usługi użyteczności publicznej” wyłącznie pod warunkiem, że stanowi ona świadczenie wzajemne za określoną usługę wyświadczoną – lub taką, która może być świadczona – na rzecz podmiotu zobowiązanego do uiszczenia tej opłaty.

- 61 Jeśli chodzi o opłatę za dostawę gazu, instytucje Unii nie mogą korzystać z zadań wymienionych w art. 18 i 18a zarządzenia dotyczącego gazu, gdyż zadania ta dotyczą wyłącznie gospodarstw domowych, osób korzystających ze szczególnej taryfy socjalnej oraz gmin.
- 62 Jeśli chodzi o drugą przesłankę wymienioną w orzecznictwie Trybunału, Komisja zauważa, że opłata za energię elektryczną jest obliczana proporcjonalnie w stosunku do mocy udostępnionej końcowemu odbiorcy, tak że nie istnieje żaden związek między kwotą płaconą przez instytucje Unii a kosztem usług, który miałyby zostać tym instytucjom wyświadczony. Komisja powołuje się w tym zakresie na przykład usługi oświetlenia publicznego: energochłonni odbiorcy energii elektrycznej, płacący wyższą opłatę, nie korzystają z oświetlenia publicznego w większym zakresie niż inni odbiorcy. Co się tyczy opłaty za dostawę gazu, jest ona obliczana proporcjonalnie do zużytych kilowatogodzin i jest zatem pozbawiona jakiegokolwiek bezpośredniego i proporcjonalnego związku między rzeczywistym kosztem usługi a opłatą uiszczaną przez beneficjenta.
- 63 Królestwo Belgii, powołując się na wyrok AGF Belgium (C-191/94, EU:C:1996:144, pkt 25, 26), twierdzi, że usługi użyteczności publicznej, z którymi są związane sporne opłaty, spełniają pierwszą przesłankę wskazaną w tym względzie w orzecznictwie Trybunału, to znaczy mogą być świadczone instytucjom Unii. W szczególności programy dotyczące racjonalnego wykorzystania energii elektrycznej i gazu obejmują elementy, w szczególności premie, z których instytucje Unii mogły skorzystać, wprowadzając w życie środki w zakresie wydajności energetycznej. Królestwo Belgii przytacza w tym zakresie tabelę obejmującą kwoty premii, z których skorzystały instytucje Unii w ostatnich latach.
- 64 Ponadto instytucje te mogły skorzystać ze środków w zakresie zakupu energii produkowanej w drodze kogeneracji, zważywszy, że posiadają odpowiednie urządzenia. Uwagi te zachowują ważność w odniesieniu do usługi oświetlenia publicznego, z której mogą korzystać instytucje Unii. Niezależnie od faktu, że ani protokół, ani orzecznictwo Trybunału nie stawiają wymogu, aby usługi zostały „w szczególny sposób” wyświadczony beneficjentom, część oświetlenia publicznego regionu stołecznego Bruksela jest w szczególny sposób przeznaczona dla instytucji Unii oraz przede wszystkim dostosowana do ich szczególnych wymogów.
- 65 Druga ze wskazanych w orzecznictwie Trybunału przesłanek jest w niniejszym przypadku również spełniona. Sporne opłaty są bowiem obliczone w zależności od mocy udostępnionej użytkownikom sieci, co wskazywałoby na związek między kwotą tych opłat a wyświadczoną usługą. Kryterium obejmujące udostępnioną moc wydaje się jedynym skutecznym kryterium dotyczącym w szczególności oświetlenia publicznego, z którego korzystanie jest trudne do zmierzenia.

Ocena Trybunału

- 66 Z orzecznictwa Trybunału wynika, że wymagane są dwie przesłanki w celu uznania, że podatek pośredni, taki jak sporne opłaty, stanowi jedynie wynagrodzenie za skorzystanie z usług użyteczności publicznej w rozumieniu art. 3 akapit trzeci protokołu. Zgodnie z pierwszą z tych przesłanek takie usługi są, a przynajmniej mogą być, świadczone na rzecz tych, którzy płacą taki podatek pośredni (wyrok AGF Belgium, C-191/94, EU:C:1996:144, pkt 26). Zgodnie z drugą przesłanką konieczne jest występowanie bezpośredniego i proporcjonalnego związku między rzeczywistym kosztem tej usługi a opłatą uiszczaną przez beneficjenta (wyrok Wspólnota Europejska, C-199/05, EU:C:2006:678, pkt 25). Te dwie przesłanki muszą być spełnione łącznie.

- 67 Należy stwierdzić, po pierwsze, że odnośne przepisy krajowe definiują szczegółowo, w art. 24 i 24a zarządzenia dotyczącego energii elektrycznej oraz w art. 18 i 18a zarządzenia dotyczącego gazu, zadania z zakresu usług publicznych, które mają być finansowane przez dochód ze spornych opłat.
- 68 Tymczasem, jak przyznaje samo Królestwo Belgii, nie wszystkie usługi w ramach tych zadań mogą być świadczone na rzecz instytucji Unii. Jest tak w szczególności w przypadku zapewnienia minimalnej wielkości nieprzerwanych dostaw energii elektrycznej i gazu na użytek gospodarstw domowych oraz dostaw tych dwóch dóbr z zastosowaniem szczególnej taryfy socjalnej. Królestwo Belgii przyznaje, że wyłącznie trzy z tych zadań mogą być wykonywane na rzecz instytucji Unii, to znaczy zakup energii elektrycznej produkowanej w drodze kogeneracji, promowanie racjonalnego wykorzystania energii elektrycznej i gazu oraz oświetlenie publiczne.
- 69 Po drugie, jak wynika z odnośnych przepisów krajowych, kwoty uzyskane z tytułu spornych opłat mają pokrywać koszty wszystkich zadań z zakresu usług publicznych przewidzianych w tych przepisach.
- 70 Należy zatem stwierdzić, że sporne opłaty uiszczane przez instytucje Unii służą również finansowaniu zadań z zakresu usług publicznych, z których instytucje te nie mogą korzystać. W rezultacie z samego tego faktu wynika, że pierwsza przesłanka wymieniona w pkt 66 niniejszego wyroku nie jest spełniona oraz również, w odniesieniu do drugiej przesłanki, że nie istnieje bezpośredni i proporcjonalny związek między kwotą spornych opłat a rzeczywistymi kosztami usług publicznych przewidzianych w przepisach krajowych.
- 71 Należy stwierdzić, że brak jest takiego związku nawet w odniesieniu do trzech zadań z zakresu usług publicznych, z których instytucje Unii mogą korzystać.
- 72 Podstawa obliczenia spornych opłat nie przedstawia bowiem dostatecznego związku z jednostkami miary stosowanymi zwyczajowo do pomiaru energii elektrycznej produkowanej w drodze kogeneracji (może nią być kilowatogodzina) lub do pomiaru oświetlenia publicznego (jednostkami takimi mogą być powierzchnie oświetlonego terenu lub jednostka miary dotycząca ilości energii wykorzystanej na oświetlenie).
- 73 Nawet zatem jeśli instytucje Unii mogą korzystać z niektórych usług użyteczności publicznej, odnośne przepisy krajowe nie pozwalają na określenie, w jakim zakresie.
- 74 W rezultacie w niniejszym przypadku brak jest bezpośredniego i proporcjonalnego związku wymaganego w orzecznictwie Trybunału między rzeczywistym kosztem takich zadań z zakresu usług publicznych przewidzianych w przepisach krajowych a spornymi opłatami, które mają uiścić instytucje Unii jako beneficjenci tych usług.
- 75 Należy zatem stwierdzić, że nie przyznając instytucjom Unii zwolnienia z opłat wprowadzonych na mocy art. 26 zarządzenia dotyczącego energii elektrycznej oraz na mocy art. 20 zarządzenia dotyczącego gazu, ze zmianami, oraz odmawiając zwrotu tych opłat pobranych przez region stołeczny Bruksela, Królestwo Belgii uchybiło zobowiązaniom, które ciąży na nim na mocy art. 3 akapit drugi protokołu.

W przedmiocie kosztów

- 76 Zgodnie z art. 138 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Komisja wniosła o obciążenie Królestwa Belgii kosztami, a uchybienie zostało stwierdzone, należy obciążyć to państwo członkowskie kosztami postępowania.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Nie przyznając instytucjom Unii Europejskiej zwolnienia z opłat ustanowionych w art. 26 zarządzenia dotyczącego organizacji rynku energii elektrycznej w regionie stołecznym Bruksela, a także w art. 20 zarządzenia dotyczącego organizacji rynku gazu w regionie stołecznym Bruksela, ze zmianami, oraz odmawiając zwrotu tych opłat pobranych przez region stołeczny Bruksela, Królestwo Belgii uchybiło zobowiązaniom, które ciążyą na nim na mocy art. 3 akapit drugi protokołu z dnia 8 kwietnia 1965 r. w sprawie przywilejów i immunitetów Unii Europejskiej, załączonego początkowo do Traktatu ustanawiającego jedną Radę i jedną Komisję Wspólnot Europejskich, a następnie, na mocy traktatu z Lizbony, załączonego, jako protokół nr 7, do traktatów UE, FUE i EWEA.**
- 2) **Królestwo Belgii zostaje obciążone kosztami postępowania.**

Podpisy